

PREMAZNA SREDSTVA – NARAVNI MATERIALI

Višja strokovna šola, LESARSTVO
Predavatelj: Metoda VRANJEK, u.d.i.l.

POVRŠINSKA OBDELAVA IN ZAŠČITA LESA

Premazi na osnovi naravnih materialov

- Naravna olja
 - rastlinskega ali živalskega izvora z nenasičenimi dvojnimi vezmi
 - nesušeča, polsušeča ali sušeča
 - zaradi reakcije z zračnim kisikom tvorijo bolj ali manj trd film
 - sušeča (**laneno**, tungovo, dehidrogenirano ricinusovo, konopljeno...)
 - najpogosteje se uporablja laneni firnež (termično obdelano laneno olje s sikativi – pospešijo utrjevanje)

OLJENJE

Naravne smole

- Šelak (izloček insektov – uši)
 - smolaste snovi, ki se na zraku spremenijo v recentno smolo (smola, voski, primesi)
 - različnih barv
 - premazi imajo dobro oprijemnost, so trdi in elastični
 - poznamo šelak lake
 - politure (šelak raztopljen v špiritu)
 - Restavratorstvo

POLITIRANJE

- Kolofonij (ostanek po destilaciji borove smole)
 - premazi so krhki, radi pokajo, kisel pH, slaba obstojnost proti vodi, porumenijo
 - restavratorstvo - pastozna emulzija iz kolofonija, čebeljega voska in terpentinskega olja (olje iz smol)

- Sandarak (pridobivamo iz istoimenske severnoafriške ciprese (*Tetraclinis articulata*)).
 - Drevo izloča smolo skozi skorjo.
 - Ločimo dve vrsti smole: navadno (naravno) in izbrano (fino).
 - Fina smola pri izločanju skozi skorjo tvori prozorne do svetlo rumene kapljice,
 - navadna pa lahko vsebuje nečistoče, pesek in delce drevesne skorje.
 - Sandarak je trd, krhek in krušljiv. Ima aromatičen vonj ter grenek okus.
 - Sandarak je popolnoma topen v alkoholu, etru in acetonu ter delno topen v terpentinu, kloroformu in petroleju.

- Sandarak se večinoma uporablja za izdelavo gostih tekočih lakov.
- Sandarakovi premazi niso odporni na udarce. Na mestu udarca se pokaže sivo bela lisa, ki se na da odstraniti.
- Pri površinski obdelavi ga uporabljamo v kombinaciji z beneškim terpentinom ali ricinusovim oljem. Tako dosežemo večji sijaj in zmanjšamo krušenje.
- Sandarakovi premazi dobijo na zraku zlat odtенок.

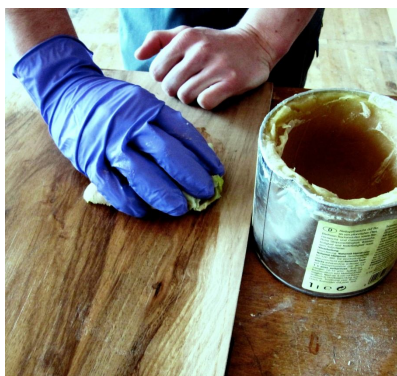
- Mastiks (smola iz tršlje – sredozemski grm)
 - dobra oprijemnost premazov
 - dobra elastičnost
 - porumenijo
 - mastiks lak (mastiks v terpentinskem olju) – zaščita pozlatitev
- Damar
- Kopal
 - Obe smoli sta vzhodnega izvora in jih najdemo v premazih na vzhodnjaškem pohištvu

Voski

- estri višjih maščobnih kislin in nenasičenih alkoholov
- naravni (rastlinski ali živalski) ali sintetični
- topni v organskih topilih, terpentinu, bencinu, toplem alkoholu
- sestavljeni iz:
 - parafinov
 - barvil
 - estrov
 - netopnih alkoholov
 - nasičenih maščobnih in smolnih kislin

Čebelji vosek

- svetlo rumene do rdeče barve
- največkrat se uporablja predelan
 - bel
 - brez vonja
 - nelepljiv
 - topen v bencinu, terpentinu, toplem alkoholu
- za premaze
- politure
- polirne paste
- voščena lužila
- voskanje

VOSKANJE

Karnauba vosek

- brazilska voščena palma
- dodajamo k čebeljemu
 - povečamo trdoto
 - povečamo lesk
- topen v terpentinu in vročem alkoholu